

Avesta Whiskysällskaps provning nr 19 2006-11-16

Sammanfattning

Text: Arne Hellberg. Foto: Per Eriksson, SMAD

Föreningen hade lyckats få in en extra provning på höstkanten vilken också räknas föreningens sjätte provning för året. Provningsen genomfördes i Borlänge som ett samarbete mellan SMAD i Borlänge, HMS i Hedemora och AWS i Avesta. Av 23 anmälda från AWS så deltog 18 personer på själva provningen och övriga fick småflaskor för avsmakning hemma.

Temat för kvällen var "Highland Park" och föreläsare var Gerry Tosh, Global Brand Ambassador för Highland Park. Det var genom Svenska Whiskyförbundet som man hade lyckats få Gerry till Borlänge.

Torsdagen 16 november klockan 17:30 avgick bussen från Avesta busstation, och efter att ha hämtat upp medlemmar och gäster utmed vägen, så ankom deltagarna i god tid till Borlänge innan provningen började klockan 19:00.

Föredrag och Provning

Med en underbar skotsk (Orkney'sk) dialekt och lite underfundig och torr humor började Gerry berätta vad som var speciellt med Orkney och med Highland park. Han gjorde också tidigt klart för oss att han inte ville ha några frågor eftersom det då skulle ta längre tid innan vi kunde börja smaka av whiskyn. Likaså fick vi veta att han älskade sitt jobb. Det är dock tufft ibland, exempelvis arbetet att smaka igenom alla faten i lagret minst en gång per år.

Vy över större delen av de församlade deltagarna. Foto: Per Eriksson

Orkney

Temperaturskillnader som följer årstiderna och påverkar whiskyn som lagras i faten brukar ofta vara något man påtalar i whiskysammanhang. När man kommer till Orkney så gäller inte detta då medeltemperaturen på sommaren ligger på +10C och på vintern på +2C.

Frågar man en Orkney-bo om hur många öar som Orkney består av säger de 41. Enligt kartor och annat så är det över 70 öar men Orkneyborna brukar av tradition definiera en ö som en plats där man kan hålla ett får under ett år utan mänsklig inblandning. Mindre öar räknas liksom inte in. Ca 16 – 17 öar räknas som bebodda.

Gerry berättade också lite om Orkney's historia och hur man kom att övergå från att vara i kungen av Norges ägo till Kungen av England. Frågar man en Orkney-bo var Orkney ligger säger de norr om eller bredvid skottland. Man säger inte att man är en del av skottland.

Highland Park

Gerry berättade att Highland Park började som ett illegalt destilleri (som de flesta i skottland började) och att året 1798 inte är när man började destillera utan det är när man åkte fast. Berättelsen om grundaren Magnus Eunson, som var den som startade destilleriet på skatteuppbördsmannens marker eftersom det skulle vara det sista stället han letade på och liknande små historier från Gerry glav oss inte bara tillfällen till skratt utan även en god bakgrund till Highland Park och Orkney bornas verklighet.

korn

Highland Park tar sitt korn ifrån det skotska fastlandet. De använder sig enbart av kornet "Optic", vilket de har gemensamt med de flesta andra skotska destillerier. Det är alltså inte kornet som gör Highland Park speciellt.

vatten

Likaså har vattnet inte någon större inverkan på slutresultatet. Högst 1 % säger han. Man behöver dock en stor mängd vatten till produktionen.

[\[AWS kommentar: Detta kan vara något att tänka på när andra destillerier gärna pekar på vattnet som en viktig del av deras karaktär\]](#)

mältning

Highland Park mältar en del av sitt korn traditionellt på maltningsgolv (med en yta på ca 200 kvadrat-yards). Ska man fylla den ytan behövs ungefär 2000 skottkärror med ca 250 kg i varje.

torkning

Man torkar en del av malten genom att som på andra håll elda med torv. Dock finns det en stor skillnad. Torven på Orkney kommer i huvudsak från hedgräs då man inte har träd på ön. Klimatet är för salt och blåsig för att träd ska klara sig bra där. Torv från ön Islay, som jämförelse, har mycket trä i sig. Torv utan träinslag ger en annan eftersmak.

lagring

Highland Park använder sig inte av Bourbon-fat för sin lagring. Man använder Spansk eller Amerikansk ek som får lagra sherry i Jerez i ca 18 – 36 månader. Här får man då den sötma man vill ha för att balansera rökigheten. Man använder samma sherryfat maximalt tre gånger.

Orkneys vindar, temperaturen och saltigheten från havet påverkar lagringen i slutändan.

Gerry ville betona att det som gör Highland Park speciellt är

- Torven (utan trä)
- Golvmaltning
- Sherry fat
- Orkney (klimatet)

Gerry Tosh – Global Brand Ambassador, Highland Park. Foto: Per Eriksson

Provning - utseende

Gerry hade en hel del, för oss, nya grepp när han förklarade hur han tycker att man ska prova en whisky. I samband med att vi smakade av den första whiskyn (Highland Park 12 år) förklarade han steg för steg hur det bör gå till.

Han tycker att färgen inte säger något om en whisky. Den slutsats man kan dra är om den gyllene, vilket kan tyda på att den är sherrybaserad och därmed bör vara söt och fruktig. Likaså tycker han inte att man ska snurra runt whiskyn i glaset. "Det gör man med vin" säger Gerry. Det får bara mer alkohol att virvla upp och man virvlar upp all doft vid samma tillfälle. Bättre då att hålla ytan stilla och låta doften lämna whiskyn i sin egen takt.

Gerry tycker att man hellre ska titta på "tears" (tårar) och "legs" (ben). Storleken på "tears" och "legs" säger någon om alkoholstyrkan. Ju mindre (tears) och smalare (legs) desto högre alkoholhalt. Sedan säger tiden det tar för whiskyn att rinna ner något om åldern. Ju längre tid det tar, desto äldre whisky.

[AWS kommentar: Om man håller glaset snett och vrider på det så att whiskyn kommer högre upp på glasets insida och sedan rätar upp glaset igen kommer whiskyn att bilda en rand som sedan bildar droppar (tears) som sedan sakta rinner nerför glasets kant (legs)]

Glaset uppställda på det speciella underlägget (med bilder på olika stenar från Orkney)

Provning - doft

Gerry fortsatte att tala om hur man ska dofta en whisky. Man bör dofta tre gånger med lite mellanrum. Detta för att näsan kommer att reagera på det som är nytt vid det första doftprovet då det blir alkoholen som kommer att kittla näsan. Vid det andra doftprovet är näsan "van" vid alkoholen och då kan den reagera på sötman istället. Vid det tredje doftprovet är näsan invand också på sötman och kan då urskilja fruktigheten istället.

Provning - smak

Gerry förespråkade att man tog in whiskyn in munnen och "tuggade" på den i ca fem sekunder och sedan lät den glida över hela tungan när man svalde ner den.

Prov 1 – Highland Park 12 år

 A bottle of Highland Park 12 Year Old Highland Park Single Malt Scotch Whisky next to its black presentation box. The box features a sunset landscape and the text 'ESTABLISHED 1799', 'HIGHLAND PARK', 'Single Malt Scotch Whisky', 'Islay Blend', and 'AGED 12 YEARS'. The bottle label also displays 'HIGHLAND PARK', 'ESTABLISHED 1799', 'HIGHLAND PARK', 'Single Malt Scotch Whisky', 'Islay Blend', and 'AGED 12 YEARS'.	<p><u>Highland Park 12 år, 40%</u></p> <p>Denna "standardwhisky fick också fungera som underlag för att vi skulle få lära oss hur man studerade, doftade och smakade av en Highland Park."</p> <p>Här har man använt 20% "first fill" sherryfat.</p> <p>Gerry sade om 12-åringen att man här ska kunna finna honung i doften (andra doftprovet) och även päron, äpple och ananas (tredje doftprovet)</p>
---	--

Prov 2 – Highland Park 16 år

 A bottle of Highland Park 16 Year Old Highland Park Single Malt Scotch Whisky next to its black presentation box. The box features a sunset landscape and the text 'ESTABLISHED 1799', 'HIGHLAND PARK', 'Single Malt Scotch Whisky', 'Islay Blend', and 'AGED 16 YEARS'. The bottle label also displays 'HIGHLAND PARK', 'ESTABLISHED 1799', 'HIGHLAND PARK', 'Single Malt Scotch Whisky', 'Islay Blend', and 'AGED 16 YEARS'.	<p><u>Highland Park 16 år, 43%</u></p> <p>Denna whisky säljs bara i tax-free butiker.</p> <p>35% "first fill" sherryfat vilket man kan se genom att den är mörkare än Highland Park 12. "Tears" och "legs" tar nu lite längre tid för whiskyn att rinna ner men storleken på dem är densamma eftersom 16-åringen ligger på samma alkoholhalt (43%).</p> <p>Här sa Gerry att man ska kunna dofta mer som fudge till att börja med för att senare övergå i honung.</p>
--	--

Nästa whisky pratade Gerry gärna mer om eftersom den har utsetts till "Best Spirit in the World" 2005 av Spirit Journal. Gerry poängterade att detta pris vann man i konkurrens inte bara av andra whiskymärken utan även av vodka, rom, grappa, gin o s v.

Prov 3 – Highland Park 18 år

	<p><u>Highland Park 18 år, 43%</u></p> <p>45% "first fill" sherryfat. "Tears" och "legs" tar nu ännu längre tid på sig. Storleken är åter lika (43%).</p> <p>Gerry talade här om dofter som toffee och mandel, med mörka frukter i bakgrunden</p> <p>Här poängterade Gerry att munnen återvattnas efter en stund. Först tar whiskyn bort fukten i munnen men efter ett tag känner man hur munnen vattnas igen. [AWS kommentar: Vi som provade kan bara hålla med om att det stämmer].</p>
---	---

Prov 4 – Highland Park 25 år

	<p><u>Highland Park 25 år, 48,1%</u></p> <p>50% "first fill" sherryfat. "Tears" och "legs" tar nu ännu längre tid på sig. Storleken är mindre. Doften för 25-åringen som omtalades var först vanilj, sedan vit choklad och sötma.</p> <p>När man smakade av denna skulle man kunna känna smärta i tungspetsen som efter 5-7 sekunder skulle klinga av. Munnen skulle torkas ut och man skulle kunna känna en rödig eftersmak. Det var fyra kryddor som skulle kunna identifieras</p> <ul style="list-style-type: none">• Kanel (cinnamon)• Kardemumma (cardamom)• Klöver (clover)• Muskot (nutmeg)
--	---

Gerry ville nu verkligen rekommendera en kombination av Highland Park 25 år och Häägen Daaz vaniljglass. Man kunde gärna blanda hälften glass och hälften whisky.

Vattnar man 25-åringen så ger det mer rök i doften. Gerry förklarade att genom att man vattnar whiskyn genom att addera en eller flera droppar så bryter man ytspänningen och en del doftämnen kan frigöras.

Här ville Gerry att vi gick tillbaka till 12-åringen igen. Nu ska den, efter att ha stått ett tag, kännas sötare i doften. Han undrade om vi också tyckte att den smakade annorlunda.

Prov 5 – Highland Park 30 år

	<p><u>Highland Park 30 år, 48,1%</u></p> <p>Denna dryck var lite klarare i färgen än 25-åringen. Detta beroende på att man till 30-åringen inte använt något "first fill" sherryfat. Han sade inte hur många gånger faten använts men man har använt sig av 25% fat av spansk ek och 25% fat av amerikansk ek.</p> <p>30-årngen hade en styrka av 48.1%</p> <p>Doften som han tog upp denna gång var choklad och apelsin.</p> <p>Smaken ska sticka i sidorna på tungan, sedan kommer en del fruktsmak, och munnen vattnas en lång, lång stund för att slutligen avge en viss rökighet.</p>
---	--

Temabyte

Nu gick provningen över till två speciella buteljeringar som gjordes enbart för Sverige. Det är två buteljeringar direkt från enskilda fat.

Gerry gjorde här ett underbart utlägg om att virket i faten var taget från två träd som vuxit upp bredvid varandra i samma skog, träden höggs ner på samma dag, träden bearbetades och tunnor skapades (en från varje träd). Whiskyn i respektive fat var destillerad samma dag och faten var fyllda på samma dag, faten lagrades i samma lagerhus bredvid varandra och sedan tappades de på samma dag och flaskorna buteljerades även på samma dag. Den enda skillnaden skulle helt enkelt vara att det var två olika träd i faten. Det är dock väldigt fritt för var och en att tro på Gerry när det gäller den här historien.

Prov 6 – Highland Park 1990 Single Cask 6537 15 år

<i>BILD SAKNAS</i>	<p><u>Highland Park 1990, Single Cask 6537, 15 år, 56,5%</u></p> <p>Färgen kunde här beskrivas av Gerry som "Ruby red" (rubinfärgad).</p> <p>Här har man enbart använt sig av ett "first fill" sherryfat. Här kunde man se riktigt smala "tears" och "legs" (hög alkoholhalt) medan det inte tog så lång tid att rinna ner.</p> <p>Här kunde man finna en mörk ton i doften. Gerry pratade om gummi och att den var "over-sherried" Smaken var stark och söt och man kunde leta efter vattenglasat.</p>
------------------------	---

Efter att man vattnat ner denna första single cask med ca 1/3 vatten minskade doften och man fann även en viss rökighet i bakgrunden.

Prov 7 – Highland Park 1990 Single Cask 1602 15 år

<i>BILD SAKNAS</i>	<p><u>Highland Park 1990, Single Cask 6537, 15 år, 57,2%</u></p> <p>Här har man också använt sig av ett "first fill" sherryfat. Här kunde man åter se riktigt smala "tears" och "legs" precis som i den tidigare buteljeringen.</p> <p>Doften var "settled" (bestämd) med mindre varierande doft.</p>
------------------------	---

Gerry avslutade provningssessionen genom att inte skåla på skotska eller gaeliska, vilket man kanske skulle kunnat förvänta sig, utan som man gör på Orkney - genom ett "SKÅL".

Destillerifakta: Highland Park (Islands / Orkney)

(Fakta från Malt Whisky Yearbook 2007)

Ägare: Edrington Group (äger 6 destillerier)
Startår: 1798
Produktionskapacitet: 2 500 000 liter per år
Ingår/ingick i Blended: Cutty Sark, Famous Grouse

Noterbart: Highland Park räknas som det nordligaste destilleriet i Skottland.

Kort historik:

När Magnus Eunson ertappades så blev det David Robertson som "grundade" destilleriet 1798. 1816 tog den skattmas som hade ertappad Magnus över fram till 1826 då det tas över av Robert Borwick. Robertson George tog över 1840 och destilleriet började förfalla. När hans yngre bror James ärvde destilleriet försökte han sälja det eftersom det inte gick att kombinera med hans prästerskap. 1989 köpte destilleriet av James Grant som tre år senare ökade antalet pannor från två till fyra. 1937 köptes Highland Park av Highland Distilleries. 1979 investerar man stora summor för att marknadsföra Highland Park som en Singel Malt vilket därmed fick upp försäljningsvolymen. 1999 köptes Highland Distilleries av Edrington Group.

Utgåvor:

Highland Park har som standardutgåvor 12, 18, 25 år samt en 15-åring som produceras speciellt för Sainsbury's (en varuhuskedja i UK). 2005 släpptes också en 30-åring samt 16-åringen (i tax-free butikerna).

Det finns en hel del utgåvor från oberoende buteljerare av Highland Park whisky. Highland Park har dock nyligen beslutat att fortsättningsvis inte sälja till oberoende buteljerare efter som man har så hög egen försäljning.

Omröstningsresultat:

Ingen omröstning genomfördes/noterades från provningen.

Lotteri och avslutning

Lotteri

SMAD arrangerade ett lotteri i samband med provningen. Där vi kunde se ett antal AWS medlemmar komma fram och hämta vinster.

Källor och hänvisningar:

- föreläsningen
- www.systembolaget.se
- <http://www.highlandpark.co.uk>
- Malt Whisky Yearbook 2007

Sammanställning över provad whisky:

Uppgifterna kommer från Systembolaget om inget annat anges.

Highland Park 12 år	392 kr (70 cl)
Nr 531 - Ordinarie Sortiment	Alkoholhalt 40%
Färg	Gyllenbrun färg
Doft	Stor, nyanserad, rökig doft med inslag av torv och fat.
Smak	Smakrik, komplex whisky med kraftig rökighet och inslag av ljunghonung.

Highland Park, 16 år	Ca 350 kr (70 cl)
Finsn ej på SB, endast i tax-free butiker	Alkoholhalt 43%
Färg	Highland Parks hemsida: Naturlig och klar färg
Doft	Highland Parks hemsida: Sherrydoftande, rökig och kryddig
Smak	Highland Parks hemsida: Riklig, full av smak, rökig ljunghonung med rik lång mellansöt eftersmak.

Highland Park 18 år	489 kr (70 cl)
Nr 437 - Ordinarie Sortiment	Nr 531 - Ordinarie Sortiment
Färg	Ljust brungul färg.
Doft	Stor, nyanserad doft med tydlig fatkaraktär och rökighet, inslag av paranöt.
Smak	Välbalanserad, generös, lång smak med väl integrerad rökighet och fatkaraktär.

Highland Park 25 år	1499 kr (70 cl)
Nr 70135 - Beställningssortimentet	Alkoholhalt 48,1 %
Färg	Highland Parks hemsida: Gyllene mörkröd och klar.
Doft	Highland Parks hemsida: Mycket rik smak av mogen ek, choklad och fudge (smörkola)
Smak	Highland Parks hemsida: En rik krevad av doft, mjuk honung, nötig toffee. Eftersmaken är lång och överraskande söt för sin ålder.

Highland Park 30 år	1895 kr (70 cl)
Nr 81806 - Beställningssortimentet	Alkoholhalt 48,1 %
Färg	Highland Parks hemsida: Mörkt gyllenröd, klar.
Doft	Highland Parks hemsida: Mycket riklig. Mogen ek, choklad och smörkola.
Smak	Highland Parks hemsida: En rik krevad av doft, mjuk honung, nötig toffee. Eftersmaken är lång och överraskande söt för sin ålder.

Highland Park Single Cask 6537 15 år	874 kr (70 cl)
Nr 77000 ** - Beställningssortimentet	Alkoholhalt 56,5%
Färg	<i>Notering saknas</i>
Doft	<i>Notering saknas</i>
Smak	<i>Notering saknas</i>

Highland Park Single Cask 1602 15 år	874 kr (70 cl)
Nr 77000 ** - Beställningssortimentet	Alkoholhalt 57,2%
Färg	<i>Notering saknas</i>
Doft	<i>Notering saknas</i>
Smak	<i>Notering saknas</i>

** - samma beställningsnummer är noterade för båda buteljeringarna. Oklart om det är korrekt.